

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

(3) To what case does this apply? If one ate an amount the size of an olive or more. But if one eats less than the size of an olive, whether of bread or of other foods, or drinks less than a *rivi'it*, whether of wine or of other beverages, beforehand he says the blessing appropriate for

that kind [of food or beverage], and afterwards he need not recite any blessing at all.

ג במה דברים אמורים? שאכל מכוזית ולמעלה אבל אכל פחות מכוזית בין מן הפת בין משאר אוכלין והשותה פחות מרביעיית בין מן היין בין משאר משקין מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל:

KI TEITZEI FOR TUESDAY
TORAH

כי תצא ליום שלישי
תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מוטסת הנפש משבת שעברה

כ וימריון לסבי קרתה בננא דין סטי ומרי ליתוהי מקבל למימרנא ולל בסר וסבי חמר: כא וירגמנה כל גברי קרתה באבניא וימות ותפלי עבד דביש מבינה וכל ישראל ישמעון וידחלו: כב וארי יהי בגבר חובת דין דקטול ויתקטל ותצלוב יתה על צליבא:

כ וַאֲמָרוּ אֶל-זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֵה אֵינָנוּ שִׁמְעַ בְּקִלְנוּ זוֹלָל וְסָבֵא: כא וּרְגָמֻהוּ כָל-אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים וּמָת וּבַעֲרַת הָרַע מִקְרַבָּךְ וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ: ס שְׁנֵי כֵב וְכִי-יְהִיָּה בְּאִישׁ חָטָא מִשְׁפָּט-מוֹת וְהוּמַת וְתִלִּית אֹתוֹ עַל-עֵץ:

(20) And they should say to the elders of his city, This son of ours is wayward and rebellious; he does not obey us; he is a glutton and a drunkard. (21) And all the men of his city will pelt him to death with stones. So will you exterminate the evil from among you, and all Israel will listen and fear. (22) If a man commits a sin whereby he is legally sentenced to death, and he is executed, you must

RASHI

(21) **And all Israel will listen and fear** — *From here, [we learn that] the court must make a public proclamation, announcing: "So-and-so has been stoned, because he was a wayward and rebellious son!" (Sanhedrin 89a).* (22) **If a man commits a sin whereby he is legally sentenced to death**

— *The juxtaposition of these passages [this one and that of the wayward and rebellious son] teaches us that if his father and mother spare him, he will eventually lead an evil life style and commit [grave] sins for which he will [anyway] be convicted to death by the court (Tanchuma 1).* **You must then hang him on a tree** — *Our Rabbis have taught: All those who are*

רש"י (כא) וכל ישראל ישמעו ויראו. מכאן שצריך הכרזה בבית דין פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה: (כב) וכי יהיה באיש חטא משפט מות. סמיכות הפרשיות מגיד שאם חסים עליו אביו ואמו סוף שיצא לתרבות רעה ויעבור עברות ויתחייב מיתה בבית דין: ותלית אותו על עץ. רבותינו

כג לֹא תָבִית נְבֻלָתָהּ עַל צְלִיבָא
 אַרְי מִקְבֵּר תִּקְבְּרֶנָּה בְּיוֹמָא
 הַהוּא אַרְי עַל דְּחָב קָדָם יי
 אֲצִטְלַב וְלֹא תִסָּאֵב ית אַרְעֵךְ
 דִּי יי אֱלֹהֵךְ יֵהֵב לֶךְ אַחְסָנָא:
 א לֹא תַחַזִּי ית תּוֹרָא דְאַחֻדָּא או
 ית אַמְרֵה דְטָעֵן וְתַתְּכַבֵּשׁ מִנְהוֹן

כג לֹא־תָלִין נְבֻלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קָבֹר
 תִּקְבְּרֶנּוּ בַיּוֹם הַהוּא כִּי־קָלַלְתָּ אֱלֹהִים
 תְּלוֹי וְלֹא תִטְמֵא אֶת־אֲדָמַתְךָ אֲשֶׁר יְדוּהָ
 אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לְךָ נַחֲלָה: ס כב א לֹא־תִרְאֶה
 אֶת־שׂוֹר אַחֶיךָ אוֹ אֶת־שׂוֹי נְדָחִים

then hang him on a tree. (23) But you must not leave his body on the tree overnight. Rather, you should surely bury him on that [same] day, for a hanging [human corpse] is a blasphemy of God, and you must not [allow it] to defile your land, which the Lord your God gives to you as an inheritance. **22** (1) You must not see your brother's ox or sheep go wandering astray, and ignore them.

RASHI

stoned [to death by the court] must [afterwards] be hanged, for the verse says here, "a hanging [human corpse] is a blasphemy of God" [thus, we find the sin of blasphemy is attached to the matter by the verse] and [since] one who commits blasphemy is punishable by stoning [consequently, our Rabbis made the connection and taught that those stoned must be hanged, as above] (Sanhedrin 45b). (23)

For a hanging [human corpse] is a blasphemy of God (קללת אלהים) — *i.e., The (Divine) King is degraded through this, as follows: Man is created in God's image, and Israel [i.e., the Jews] are God's children. The situation can be compared to identical twin brothers. One of them became king, while the other was arrested for armed robbery and hanged. Whoever saw the second brother [suspended on the gallows], exclaimed, "The king has been hanged!" So the king ordered that he be removed, and they took him down from the gallows. [So too, here, it is a degradation to God to have a man, who has been created in His image, to remain hanging. Consequently, the (Divine) King has ordered us to have a hanging human corpse removed from the gallows.]* Wherever the term קללה appears in Scripture, it [refers to blasphemy, which in turn] means treating lightly (הקל) and degrading, for example in the verse (I Kings 2:8), והוא קללני קללה נמרצת, meaning "[And behold, you have with you Shim'i the son of Geira ...] and he blasphemed me with a severe curse." (see II Shmuel 16:5-13) **22** (1) והתעלמת — means to cover one's eyes [from something], pretending not to see it. **You must not see ... and ignore them** — The plain meaning of the verse is: "You must not see

רש"י

אמרו כל הנסקלין נתלין שנאמר כי קללת אלהים תלוי והמברך ה' בסקילה: (כג) כי קללת אלהים תלוי. זלולו של מלך הוא שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו משל לשני אחים תאומים שהיו דומין זה לזה אחד נעשה שר ואחד נתפס ללסטיות ונתלה כל הראיה אותו אומר השר תלוי כל קלה שבמקרא לשון הקל וזול כמו והוא קללני קלה נמרצת: (א) והתעלמת. כובש עין באלו אינו רואה: לא תראה והתעלמת. לא

אֲתָבֵא תְּיַבְנֶנּוּ לְאַחֶיךָ:

וְהִתְעַלְמַת מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאַחֶיךָ:

[Rather,] you must surely return them to your brother.

RASHI

רש"י

them and ignore them." [However, the words in the verse literally read: "You must not see them, but rather, you should ignore them!"]

תְּרַאֲהוּ אֹתָם וְהִתְעַלְמָם מִמֶּנּוּ זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ וְרַבּוּתֵינוּ אָמְרוּ פְּעָמִים שְׂאֵתָהּ מִתְעַלְמִים וְכוּ':

Therefore, our Rabbis explain that [although the verse clearly means that one must not ignore them, nevertheless, the verse is alluding to] situations where one is in fact permitted to ignore them [i.e., one's brother's animals that have gone astray. For example, if he was a priest and the animals had found themselves in a cemetery where priests must not enter, or if he is elderly and it would be beneath his dignity — then he may indeed "ignore" them, and has no obligation to return them to his brother] (Sifrei 22:45).

PROPHETS I Samuel 17

נביאים שמואל א פרק יז

יא וישמע שָׁאוּל וְכָל יִשְׂרָאֵל יַתְּפֹתְגָמִי פְּלִשְׁתֵּי אֶהְיֶה וְיִדְוֹד וְיִדְוֹד בְּרֵךְ אֶפְרַתִּי הַדִּין מִבֵּית לָחֶם לְבֵית יְהוּדָה וְשָׁמָּה יֵשֵׁי וְלֵאמֹר תִּמְנִיָּא בְּנִין וְגִבּוֹרָא בְיוֹמֵי שָׁאוּל סִיב מְנִי בְּחִירִיָּא: יג וְאֵלּוּ תִלְתָּא בְנֵי יֵשֵׁי רַבְרֵבִיא אֵלּוּ בְּתָר שָׁאוּל לְקָרְבָא וְשׁוּם תִּלְתָּא בְּנוֹהֵי דְאֵלּוּ לְקָרְבָא אֵלִיאָב בּוֹכְרָא וְתַנְיָנָה אֲבִינָדָב

יא וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה וַיַּחְתּוּ וַיִּרְאוּ מְאֹד: יב וַדּוּד בֶּן־אִישׁ אֶפְרַתִּי הָיָה מִבֵּית לָחֶם וַיְהוּדָה וַיִּשְׁמוּ יֵשֵׁי וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים וְהָאִישׁ בְּיָמָיו שָׁאוּל זָקֵן בָּא בְּאַנְשִׁים: יג וַיִּלְכוּ שְׁלֹשָׁת בְּנֵי־יֵשֵׁי הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי־שָׁאוּל לְמַלְחָמָה וְשֵׁם הַשְּׁלֹשָׁת בְּנָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ בְּמַלְחָמָה אֵלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב וְהַשְּׁלִישִׁי שְׁמָה: יד וַדּוּד הוּא הַקָּטָן וְשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרָי

וְתִלְתָּא שְׁמָה: יד וְדוּד הוּא זְעִירָא וְתִלְתָּא רַבְרֵבִיא אֵלּוּ בְּתָר שָׁאוּל:

(11) And Shaul and all Israel heard these words of the Philistine, and they were panic-stricken and very much afraid. (12) And David was the son of this Efratite man from Bethlehem of Yehudah, whose name was Yishai; and he had eight sons; and the man was old in Shaul's time, coming among men. (13) And Yishai's three eldest sons who had followed Shaul went to war; and the names of his three sons who went to war were Eliav, the firstborn; and the second to him, Avinadav; and the third, Shammah. (14) And David was the youngest, and the

RASHI

רש"י

(12) Efratite — from the land of Efrat. Coming among men — counted in the assemblies of the esteemed men. (15) And David went to and fro — He had previously been in Shaul's palace to play music before

(יב) אֶפְרַתִּי. מֵאֶרֶץ אֶפְרַת: בָּא בְּאַנְשִׁים. נִמְנָה בְּכַנְסִיּוֹת הַחֲשׁוּבִים: (טו) וַדּוּד הָלַךְ וְשָׁב. שְׁהִיָּה בְּבֵית

שָׁאוֹל: טו וְדָוִד הִלֵּךְ וַיָּשָׁב מֵעַל שָׁאוֹל לְרֵעוֹת אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית־לַחֶם:
 טו וְדָוִד אָוֵל וְתָב מְלֹת שָׁאוֹל
 לְמַרְעֵי יָת עָנָא דְאִבּוּהֵי בֵית
 לַחֶם:

three eldest followed Shaul. (15) Now David went to and fro from Shaul, to tend his father's sheep in Bethlehem.

RASHI

רש"י

שָׁאוֹל מְקַדֵּם לְכֹן לְנַגֵּן לְפָנָיו וְהָיָה הוֹלֵךְ וְשָׁב תָּמִיד מֵאֶצֶל שָׁאוֹל אֶל בֵּית אָבִיו:
 him, and he would always go and return from Shaul to his father's house.

Writings Psalms 76

כתובים תהלים פרק עו

ד שָׁמָּה שֹׁבַר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מִגֵּן וַחֲרָב וּמִלַּחְמָה סֵלָה:
 ה נֶאֱוָר אַתָּה אֲדִיר מִהַרְרֵי־טָרֶף: ו אֲשַׁתּוֹלְלוּ
 אֲבִירֵי לֵב נִמּוּ שְׁנָתָם וְלֹא־מִצְאוּ כָּל־אֲנָשֵׁי־חֵיל
 יְדֵיהֶם: ז מִגְּעַרְתְּךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרָכַב וְסוּס:
 ח אַתָּה וְנֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֵד לְפָנֶיךָ מֵאִז אַפְּךָ:
 ד כִּד עֲבַדוּ בֵית יִשְׂרָאֵל
 רֵעוּתֵיהָ אֲשֶׁרִי שְׁכַנְתִּיהָ
 בִּינִיחוֹן תִּמְזַן תִּבְרַ גְּרִינ
 וְקִשְׁתֵּינ דְעַמִּיא מְגִיחֵי קְרָבָא
 תְּרִיסָא וְסַדְרֵי קְרָבָא בַטַל
 לְעַלְמִין: ה נְהִיר דְחֵיל אַתָּ
 אֱלֹהָא מִשְׁבַּח מִן בֵּית מְקַדְשֶׁךָ

יזועון מן קדמך מלכיא דיתבין בכרכי טוריא אתר בית כנישות בותהון: ו אשלוחון מעלויהון זיני קרבא גברי לבא אתנמנמו בשנתהון ולא ספיקו כל גברי חילא למחד זיניהון בדיהון: ז ממזופתך אלהא דייעקב דמכון ארתיכין ופרשין אתעקרו: ח אנת דחיל אנת הוא אלהא ומן יקום קדמך מעדן דיתקורף רוגך:

(4) There He broke the fiery shafts of the bow, the shield, and the sword, and the battle. Selah. (5) Glorious are You and Stronger than the mountains of prey. (6) The stout-hearted are slaughtered, they sleep their sleep, and none of the men of might have found their hands. (7) At Your rebuke, O God of Yaakov, they are cast into a deep sleep, the riders also and the horses. (8) You, O You, are terrible, and who can stand before You when You are angry?

RASHI

רש"י

(ד) שָׁמָּה שֹׁבַר רִשְׁפֵי קֶשֶׁת. שֶׁל סִנְהַרִיב וְאֶבְלוֹסִיו:
 (ה) נֶאֱוָר אַתָּה. מְנַאֵר אֶת אוֹיְבֶיךָ: מִהַרְרֵי טָרֶף.
 מְעַנְקִים הַגְּבוּרִים בְּהָרִים הָרְמִים: (ו) אֲשַׁתּוֹלְלוּ.
 נִשְׁחָטוּ: נִמּוּ שְׁנָתָם. נִרְדְּמוּ בִשְׁנָה: יְדֵיהֶם. כַּחֶם:
 (ח) מֵאִז אַפְּךָ. בְּשַׁעַה שְׂאֵתָה בּוֹעֵס:

(6) **Are bereft of sense** — who went mad. **They sleep their sleep** — They fell into a deep sleep. **Their hands** — their power.

(8) **מֵאִז אַפְּךָ** — means when You are angry.

משנה סוטה פרק ז

Mishnah Sotah, chapter 7

(1) The following may be recited in any language: the section concerning the suspected woman (Numbers 5:19-31), the confession made at the presentation of the tithe (Deuteronomy 26:13-15), the *shema*, the prayer [i.e., the *shemoneh esreh*], grace after Meals, the oath concerning testimony, and the oath concerning a deposit [which was denied].

(2) The following are recited in the holy tongue [Hebrew]: the declaration made at the offering of the firstfruits (Deuteronomy 26:5-10), the formula of *chalitzah* (Deuteronomy 25:9), the blessings and curses (Deuteronomy 27:15), the priestly blessing (Numbers 6:24-26), the blessing of the High Priest [see Mishnah 7, below], the section of the king [see Mishnah 8, below], the section of the calf whose neck is broken (Deuteronomy 21:7-8), and the address to the people by the priest anointed [to accompany the people] in battle (Deuteronomy 20:3-4). (3) From where [is it learned] that the declaration made at the offering of the firstfruits [must be in Hebrew]? [It is stated,] “And you shall answer and say before the Lord your God,” (Deuteronomy 26:5) and elsewhere it states, “And the Levites shall answer and say;” (Deuteronomy 27:14) just as the latter must be in the holy tongue, so too must the former be in the holy tongue. (4) From where [is it learned] that the formula of *chalitzah* [must be in Hebrew]? [It is stated,] “And she shall answer and say,” (Deuteronomy 25:9) and elsewhere it states, “And the Levites shall answer and say;” just as the latter must be in the holy tongue, so too, must the former

א אלו נאמרין בכל לשון, פֶּרֶשֶׁת סוֹטָה, וְדוּי מַעֲשֶׂר, קְרִיאַת שְׁמַע, וְתַפְלָה, וּבְרַכַּת הַמְּזוּן, וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וּשְׁבוּעַת הַפְּקוּדוֹן: ב וְאֵלּוּ נֶאֱמָרִין בְּלָשׁוֹן הַקִּדְשׁ, מִקְרָא בְכוּרִים, וְחִלְצָה, בְּרֻכּוֹת וּקְלָלוֹת, בְּרַכַּת כְּהֵנִים, וּבְרַכַּת כַּהֵן גְּדוֹל, וּפְרֻשֶׁת הַמֶּלֶךְ, וּפְרֻשֶׁת עֲגֻלָּה עֲרוּפָה, וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׂעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם: ג מִקְרָא בְכוּרִים כִּיצַד, (דברים כו) וְעִנִּיתְ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, וְלִהְלֵךְ הוּא אוֹמֵר (שם כז) וְעִנְנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ, מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהֵלֵךְ בְּלָשׁוֹן הַקִּדְשׁ, אֵךְ כֵּאֵן בְּלָשׁוֹן הַקִּדְשׁ: ד חִלְצָה כִּיצַד, (דברים כו) וְעִנְתָּהּ וְאָמְרָה וְלִהְלֵךְ הוּא אוֹמֵר (שם כז) וְעִנְנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ, מָה

רבנו עובדיה מברטנורא

א אלו נאמרין. פרשת סוטה. דכתיב (במדבר ה') ואמר אל האשה בכל לשון שהוא אומר: וידוי מעשר. בערתי הקדש מן הבית כו', אומר בכל לשון שירצה, דכתיב (דברים כ"ו) ואמרת לפני ה' אלהיך, בכל לשון שאתה אומר: קריאת שמע. דכתיב (שם ו') שמע ישראל, בכל לשון שאתה שומע: ותפלה. צבור שמתפללין, מתפללין בכל לשון. אבל יחיד אינו מתפלל אלא בלשון הקודש: וברכת המזון. דכתיב (שם ח') וברכת, בכל לשון שאתה מברך: ושבועת העדות ושבועת הפקדון. בכל לשון שהשביעום ולא הודו, דזייבין. שבועת העדות ילפינן לה דכתיב בה (ויקרא ה') ושמעה קול אלה, בכל לשון שאתה שומע. ושבועת הפקדון גמר תחטא תחטא משבועת העדות: במקרא בכורים. שהיה קורא מארמי אובד אבי (דברים כ"ו) עד סוף הפרשה: וחלוצה. יבמה היא אומרת (שם כ"ה) מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא אומר לחפצתי לקחתה, ואחר החלוצה אומרת ככה יעשה לאיש: ברכות וקללות. שאמרו ישראל בהר גריזים ובהר עיבל: ברכת כהנים. נשיאת כפים: ברכות כהן גדול. ביום הכיפורים אחר עבודת היום שלפני ולפנים הוא קורא את הפרשה בתורה ומברך שמנה ברכות המפורשות במתניתין: ופרשת המלך. היא פרשת הקהל, כדמפרש בסוף פרקין: ופרשת עגלה ערופה. (שם כ"א) ידינו לא שפכו את הדם הזה, כפר לעמך ישראל וגו': פרשת משוח מלחמה. (שם כ') והיה בקרבכם וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו': ג כיצד. כמו מנין: ולהלך הוא אומר. בברכות וקללות של הר גריזים: מה ענייה האמורה להלך בלשון הקודש. דכתיב (שם כ"ז) ואמרו אל כל איש ישראל קול רם, וכתיב התם (שמות י"ט) והאלהים יעננו בקול, מה להלך בלשון הקודש

be in the holy tongue. Rabbi Yehudah says, [This is derived from the text,] “And she shall answer and say thus,” i.e., she must say it in this language. (5) How were the blessings and curses [pronounced]? When Israel crossed the Jordan and came to Mount Gerizim and Mount Eival in Samaria in the vicinity of Shechem, near the plains of Moreh, as it is said: “Are they not beyond Jordan ... [beside the plains of Moreh?]” (Deuteronomy 11:30), and elsewhere it states, “And Avram passed through the land to the place of Shechem, to the plains of Moreh;” (Genesis 12:6) Just as the plains of Moreh mentioned in the latter verse refer to Shechem, so too, the plains of Moreh mentioned in the former verse refers to Shechem. Six tribes ascended the summit of Mount Gerizim, six tribes ascended the summit of Mount Eival, the priests and the Levites with the Ark were stationed below, in the center; the priests surrounding the Ark, the Levites [surrounding] the priests, and all Israel on this side and on that side; as it is said, “And all

Israel, and their elders and officers, and their judges stood on this side of the Ark and on that side ....” (Joshuah 8:33) They turned their faces towards Mount Gerizim and opened with the blessing, “Blessed be the man who does not make a graven or molten image,” [the reverse of Deuteronomy 27:15] and both groups [on the two mounts] responded “Amen.” They turned their faces towards Mount Eival and opened with the curse, “Cursed be the man who makes a graven or molten image,” and both groups responded, “Amen.” [They continued in this manner] until they completed the blessings and curses. After that, they brought the stones (see Deuteronomy 27:2), built the altar and plastered it with plaster, inscribing on it all the words of the Torah in seventy languages, as it is said, “Very plainly.” (ibid., verse 8) Then they took the stones [the altar was taken apart after the sacrifices had been offered] and went and spent the night in their place [in Gilgal, and there they set the stones of

רבנו עובדיה מברטנורא

אף כאן בלשון הקודש: **ד וענתה ואמרה ככה.** אינו צריך ללמודה בגזרה שוה שמעצמה היא למודה. וענתה ואמרה ככה כלשון הזה תאמר: **ה שבשומרון.** אצל שומרון: **מכאן ומכאן.** על ההרים: **בשבעים לשון.** בכתב של שבעים אומות, וכל הרוצה ללמודה יבא וילמוד. שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר לא היה לנו מהיכן ללמוד: **את האבנים.** סתרו את המזבח לאחר שהעלו העולות והשלמים: **ולנו במקומן.** בבית מלונם בגלגל, ושם הקימו את האבנים:

ענינה האמורה להלן בלשון הקדש, אף כאן בלשון הקדש, רבי יהודה אומר, וענתה ואמרה ככה, עד שתאמר בלשון הנה: ה ברכות וקללות ביצד, כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שפשומורון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה, שנאמר (שם יא) הלא המה בעבר הירדן וגו', ולהלן הוא אומר (בראשית יב) ועבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף אלון מורה האמור כאן שכם, ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל, והכהנים והלוים והארוז עומדים למטה באמצע, והכהנים מקיפין את הארון, והלוים את הכהנים, וכל ישראל מכאן ומכאן, שנאמר (יהושע ח) וכל ישראל וזקניו ושטריו ושפטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו'. הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, ואלו ואלו ענין אמן. הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, (דברים כז) ארוך האיש אשר יעשה פסל ומסכה, ואלו ואלו ענין אמן, עד שגומרין ברכות וקללות. ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד, וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר (שם) באר היטב, ונטלו את האבנים ובאו ולנו

law]. (6) How was the priestly blessing pronounced? In the province [i.e., outside the Temple], it was said as three blessings, [with a response of “Amen”], but in the Temple as one blessing [with no interruption, because the response of “Amen” was not made in the Temple]. In the Temple the Name [the Tetragrammaton] was uttered as written, but in the province, in its substituted Name [*A-donai*]. In the province, the priests raise their hands in a line with their shoulders, but in the Temple above their heads, except for the High Priest, who does not raise his hands higher than the plate [worn on the forehead—see Exodus 28:36]. Rabbi Yehudah says, The High Priest also raises his hands higher than

the plate, as it is said, “And Aharon lifted up his hands toward the people and blessed them.” (Leviticus 9:22) (7) How were the blessings of the High Priest [following the completion of the sacrifices on Yom Kippur] pronounced? The synagogue attendant takes a Torah scroll and hands it to the head of the synagogue. The head of the synagogue hands it to the deputy [of the High Priest], and he in turn hands it to the High Priest. The High Priest stands, receives [the scroll], and reads in it *Acharei Mot* (Leviticus 16) and “However, on the tenth day.” (Leviticus 23:26-32) Then he rolls the Torah scroll together, places it in his bosom and exclaims, “More than I have read before you is written here!” The passage “On the tenth day,” which is in the Book of Numbers (29:7-11), he reads by heart, and he recites eight blessings regarding it, namely, for the Torah, for the Temple service, for the thanksgiving, for the pardon of sin,

רבנו עובדיה מברטנורא

ו במדינה אומר אותה שלש ברכות. שמפסיקין הכהנים בין פסוק לפסוק, ועונים הציבור אמן: ובמקדש ברכה אחת. לפי שאין עונים אמן במקדש ואין כאן שום הפסק: ככתבו. ביו"ד ה"א: בכנויו. באל"ף דל"ת. שאין מזכירין השם ככתבו אלא במקדש בלבד, שנאמר (שמות כ') בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, סרס המקרא ודרשהו, בכל המקום אשר אבוא אליך וברכתך, דהיינו במקדש, שם אזכיר את שמי: כנגד כתפיהן. מפני שצריך נשיאת כפים, דכתיב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, וכתיב (דברים י"ח) הוא ובניו כל הימים, מה הוא בנשיאות כפים אף בניו בנשיאת כפים כל הימים: ובמקדש. שמברכים את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם, מגביהים ידיהם למעלה מראשיהם: שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ. מפני שהשם כתוב בו. ואין הלכה כר' יהודה: ז ברכות כהן גדול. ביהו"כ, לאחר שכלתה עבודת היום קורא בתורה ומברך שמונה ברכות: חזן הכנסת. שמש הכנסת שטורח עסקי הכנסת עליו להכניס ולהוציא להפשיט את התיבה ולהכין והכל: ראש הכנסת. על פיו נחתכין דברי הכנסת, מי פירוס על שמע, מי יפטיר בנביא, מי ירד לפני התיבה: טגן. המוכן תחת כהן גדול. שאם יארע בו פסול ישמש תחתיו: והסגן נותנה לכהן גדול. וכולן משום כבודו של כהן גדול, דכתיב (משלי י"ד) ברוב עם הדרת מלך: וכהן גדול עומד ומקבל. מכלל דיושב היה, ש"מ בעזרת נשים היה קורא. דאי בעזרת ישראל קיי"ל אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד: וקורא אחרי מות. שהוא מסדר יום הכיפורים: ואך בעשור. שבפרשת שור או כשב, דסמוכה היא לפרשת אחרי מות ויכול לגלול ס"ת לשם בעוד שהמתורגמן מתרגם פסוק אחרון של פרשת אחרי

במקומן: ו ברכת כהנים כיצד, במדינה אומרים אותה שלש ברכות, ובמקדש ברכה אחת. במקדש אומר את השם ככתבו, ובמדינה ככנויו. במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ. רבי יהודה אומר, אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: ז ברכות כהן גדול כיצד, חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד, וקורא (שם טז) אחרי מות, (שם כג) ואך בעשור. וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר, יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן. (במדבר כח) ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה, ומברך עליה שמונה ברכות, על התורה, ועל

for the Temple, for Israel, for the priests, and for the rest of the prayer [i.e., that God listen to the private prayers of all Israel]. (8) What was the procedure regarding the portion read by the king? At the conclusion of the first day of the Festival [of Sukkot] in the eighth [year of the *Shemittah* cycle], i.e., the end of the seventh [year], they erect a wooden dais in the Temple Courtyard, upon which he sits, as it is said, “At the end of every seven years, in the set time ...” (Deuteronomy 31:10) The synagogue attendant takes a Torah scroll and hands it to the head of the synagogue. The head of the synagogue in turn hands it to the deputy [of the High Priest], who in turn hands it to the High Priest, who hands it to the king. The king stands and receives it, but reads sitting. King Agrippas stood and received it and read standing, for which act the Sages praised him. When he reached, “You may not put a foreigner over you,” (Deuteronomy 17:15) his eyes ran with tears [because on his father's side he was not of Jewish descent]. They said to him, “Fear not Agrippas, you are our brother, you are our brother!” [The king] reads from the beginning of Deuteronomy up to the *shema* [i.e., to Deuteronomy 6:4], the *shema*, “And it shall come to pass if you hearken,” (Deuteronomy 11:13-25) “You shall surely tithe.” (Deuteronomy 14:22) “When you have made an end of tithing” (Deuteronomy 26:12), the portion of the king (Deuteronomy 17:14), and the blessings and curses, until he finishes the entire section. The king pronounces the same

העבודה, ועל ההודיה, ועל מחילת העון, ועל המקדש, ועל ישראל, ועל הכהנים, ועל שאר התפלה: ח פרשת המקלך ביצד, מוצאי יום טוב הראשון של חג, בשמיני במוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר (דברים לא) מקץ שבע שנים במעד וגו'. חנו הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול, וכהן גדול נותנה למלך, והמלך עומד ומקבל וקורא יושב. אגרפס המקלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבוהו חכמים. וכשהגיע (שם ז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי, זלגו עיניו דמעות. אמרו לו, אל תתירא אגרפס, אחינו אתה, אחינו אתה, אחינו אתה, וקורא מתחלת (דברים א) אלה הדברים עד שמע, ושמע (שם ו), והיה אם שמע (שם יא), עשר תעשר (שם ד), כי תכלה לעשר (שם כו), ופרשת המקלך (שם ז), וברכות וקללות (שם כח), עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן

רבנו עובדיה מברטנורא

מות, ואין כאן שהות כדי שיפסיק המתורגמן: וגולל את התורה. ואע"פ שעדיין לא קרא בעשור של חומש הפקודים, יקרא אותה על פה ולא יגלול ס"ת לשם מפני שהוא רחוק ויש שהות שיפסיק התורגמן ואיכא גנאי לצבור. ולקרות בב' ס"ת א"א, לפי שאין אדם אחד קורא בשני ספרי תורה בצבור, משום פגמו של ספר תורה הראשון: יותר ממה שקריתי לפניכם. מה שאני עתיד לקרות עוד על פה, אל תאמרו שחסר מן הספר הזה לכך איני גוללו שם. וכל כך למה, שלא להוציא לעו על ס"ת: על התורה. ברכה שלאחריה: ועל העבודה. רצה ה' אלהינו: ועל ההוראה. מודים אנחנו לך: ועל מחילת עון. אתה בחרתנו, שחותם בה מלך מוחל וסולח לעונותינו: ועל המקדש. שתשרה שכינה בבית המקדש, וחותם בה ב"י שוכן בציון: ועל הכהנים. שיקובל קרבנותיהם ברצון. וחותם בה מקדש הכהנים: ועל שאר התפלה. שיהו ישראל נושעין מאויביהם. וחותם בה עמך ישראל צריכים ישועה בא"י שומע תפלה: ח בשמיני. בשנה שמינית של שמיטה שעברה, שהיא מוצאי שביעית זו. במוצאי יו"ט ראשון, דכתיב (דברים לא) בחג הסוכות, שומע אני אפילו ביו"ט אחרון של חג, ת"ל בבוא כל ישראל ליראות, מתחילת חול המועד: אגרפס המלך. מורעו של הורודוס היה, ובימיו נחרב בית שני: זלגו עיניו דמעות. שהמקרא הזה פוסלו מן המלכות: אחינו אתה. שאמו מישראל: וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע. שבואתחנן. ומחבר עם פרשת שמע פרשת והיה אם שמע, שיש בפרשת שמע

benedictions as the High Priest, except that he substitutes one for the Festivals, instead of the one for the pardon of sin.

גְּדוּל מְבָרֵךְ אוֹתוֹ, הַמְלִיךְ מְבָרֵךְ אוֹתוֹ, אֲלֵא שְׁנוֹתָן שֶׁל רְגָלִים תַּחַת מַחִילַת הָעוֹן:

רבנו עובדיה מברטנורא

קבלת מלכות שמים ובפרשת ויהיה אם שמוע קבלת עול מצות. ומדג, וקורא עשר תעשר. ומשם מדלג וקורא כי תכלה לעשר מפני שהוא זמן אסיף ומתנות עניים והפרשת תרומות ומעשרות. ואע"פ שפרשת המלך בין עשר לכי תכלה לעשר היה קורא אותם יחד, שלא להפסיק במעשרות. ואח"כ ברכות וקללות, שהן קבלת גזרות ועונשים של תורה. וחזור וקורא פרשת המלך, שום תשים עליך מלך:

Gemara Sotah 38b

גמרא סוטה דף לה:

[On the Mishnah:] "How was the priestly benediction [pronounced]?" Rabbi Yehoshua ben Levi said: From where is it [learned] that the Holy One, blessed be He, desires the priestly benediction? As it is said, "So shall they put My name upon the children of Israel; and I will bless them." (Numbers 6:27) Rabbi Yehoshua ben Levi also said: Every *kohen* [priest] who pronounces the benediction is himself blessed, but if he does not pronounce it, he is not blessed; as it is said, "I will bless those who bless you." (Genesis 12:3) Rabbi Yehoshua ben Levi also said: Any *kohen* who refuses to ascend the platform [from which the benediction is given], transgresses three positive commandments, namely, "Thus you shall bless [the children of Israel]," (Numbers 6:23) "You shall say unto them," (ibid.) and "So shall they put My name." (ibid., verse 27) Rav said, We have to take into consideration that he might be the son of a divorcee or the son of a *chalutzah* [in which case he is disqualified]. But [Rabbi Yehoshua and Rav] do not disagree; one refers to a case where he ascends [the platform] occasionally [in which case, we do not suspect him of being disqualified], the other, to a case where he does not occasionally ascend it. Rabbi Yehoshua ben Levi also said: Any *kohen* who does not ascend [the platform] in the [paragraph in the *shemoneh esreh* referring to the Temple] service may not ascend later; as it is said, "And Aharon lifted up his hands towards the people and blessed them. He then went down from servicing the sin-offering, the burnt-offering and the peace-offering." (Leviticus 9:22) As in this passage [the benediction occurred] during the service, so here [in the synagogue] it must be [during the prayers relating to] the service. But that is not so, for Rabbi Ammi and Rabbi Assi ascended [at a later point in the liturgy]! [The answer to this objection:] Rabbi Ammi and Rabbi

בְּרַכַת כְּהֵנִים כִּיצַד? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: מִנֵּין שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵתְאַוֶּה לְבְרַכַת כְּהֵנִים שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו): וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֹּהֵן שֶׁמְבָרֵךְ מֵתְבָרֵךְ. וְשֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ אֵין מֵתְבָרֵךְ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב): וְאֲבָרְכָה מְבָרְכִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֹּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ עוֹלֵה לְדוֹכֵן עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה עֲשָׂה: כֹּה תְבָרְכוּ, אָמַר לָהֶם וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. רַב אָמַר: חוֹשְׁשִׁין שָׂמָא בֶּן גְרוּשָׁה אוּ בֶן חִלוּצָה הוּא. וְלֹא פְּלִיגִי הָא דְסָלִיק לְפָרְקִים. הָא דְלֵא סָלִיק לְפָרְקִים. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֹּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ עוֹלֵה בְּעִבּוּדָה שׁוֹב אֵינוֹ עוֹלֵה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט) וַיֵּשֶׂא אֶהָרָן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֵד מֵעֲשׂוֹת הַחֲטָאִת וְהָעוֹלָה וְהַשְׁלָמִים. מַה לְהֵלֵךְ בְּעִבּוּדָה אִף כֹּאֵן בְּעִבּוּדָה. אֵינִי וְהָא רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אָסִי סָלְקִי. רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אָסִי מְעַקְרָא הוּוּ עֲקָרִי כְּרַעֲיָהוּ מִמֶּטָא

Assi had already moved their feet [i.e., started to go up at the proper point to ascend the platform] but did not reach there [in time]. This is as Rabbi Osha'aya taught, [The statement that the *kohen* may not ascend after that point in the liturgy] does not apply, except when he had not moved his feet, but if he had moved his feet, he may ascend. It has been similarly learnt: If he [the reader, if he is the only *kohen* present] is confident that he can raise his hands [for the benediction] and resume the prayers [without an error], he is permitted to do so; we asked on this, that surely it does not mean to move his feet to ascend the platform], [the reply was] that he shifts a little [to one side]; so also, in the present instance, if [a *kohen*] moves a little [to ascend at the right point, it is sufficient]. Rabbi Yehoshua ben Levi also said: We give the cup of blessing for the recital of the Grace after meals only to one who is of a generous disposition, as it is said, “He that has a bountiful eye shall be blessed, for he gives of his bread to the poor.” (Proverbs 22:9) Do not read *yevorakh* [“shall be blessed”] but *yevarekh* [shall say the blessing]. Rabbi Yehoshua ben Levi also said: From where is it [learned] that even the birds recognize those who have a miserly spirit? As it is said, “For in vain is the net spread in the eyes of any bird.” (Proverbs 1:17) Rabbi Yehoshua ben Levi also said: Whoever accepts the hospitality of men of miserly spirit transgresses a prohibition; as it is said, “Do not eat the bread of one who has an evil eye, [neither desire his dainties]. For as he reckons within himself, so is he; ‘Eat and drink,’ he says to you, [but his heart is not with you].” (Proverbs 23:6-7) Rav Nachman bar Yitzchak said: He transgresses two prohibitions, “Do not eat” and “Neither desire you.” Rabbi Yehoshua ben Levi also said: [The necessity for] the calf whose neck is to be broken only arises on account of the miserly of spirit, as it is said, “Our hands have not shed this blood.” (Deuteronomy 21:7) But can it enter our minds that the elders of the court could shed blood? The meaning is, [The man found dead] did not come to us for help and [subsequently] dismissed him [without help], we did not see him and [subsequently] let him go — i.e., he did not come to us for help and [subsequently] we dismissed him without supplying him with food; we did not see him, and [subsequently] let him go without escort.

לא הוּוּ מְטוּ הַתָּם וְכִדְתָנִי. רַבִּי אוֹשַׁעֲיָא לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁלֹא עָקַר אֶת רַגְלֵיו אֲבָל עָקַר אֶת רַגְלָיו עוֹלָה. וְתַנְּנָן נִמְי אִם הִבְטַחְתּוּ שְׁנוּשָׂא אֶת כַּפְּיוֹ וְחֹזֵר לְתַפְלֹתוֹ רִשְׁאֵי וְהוֹיֵנָּן בַּהּ הָא לֹא עָקַר. אֶלָּא דָּנָד פּוֹרְתָא הִכִּי נִמְי דְעָקַר פּוֹרְתָא. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אֵין גּוֹתְנִין כּוּס שֶׁל בְּרַכָּה לְבִרְךָ אֶלָּא לְטוֹב עֵין שְׁנַאֲמַר (מְשַׁלִּי כַב) טוֹב עֵין הוּא יְבוֹרֵךְ כִּי נִתֵּן מִלְחָמוֹ לְדָל. אֵל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ אֶלָּא יְבֹרֵךְ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: מִנֵּיין שְׁאִפְלוּ עוֹפוֹת מִכִּירִין בְּצַרִּי הָעֵין שְׁנַאֲמַר (שֶׁם א) כִּי תִנֵּם מִזוֹרָה הִרְשֵׁת בְּעֵינֵי כָל בְּעַל כַּנָּף. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: כָּל הַנְּהַנְהָ מִצַּרִּי הָעֵין עוֹבֵר בְּלֹא שְׁנַאֲמַר (שֶׁם כג) אֵל תִּלְחֶם אֶת לְחֶם רַע עֵין וְגוֹמֵר. כִּי כִמוֹ שֶׁעַר בְּנַפְשׁוֹ בֶּן הוּא אֹכֹל וְשֵׁתָה יֵאמֵר לֵךְ וְגוֹמֵר. רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: עוֹבֵר בְּשֵׁנֵי לְאִוִּין אֵל תִּלְחֶם וְאֵל תִּתְאַוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: אֵין עֲגָלָה עָרוּפָה בְּאֵה אֶלָּא בְּשִׁבִיל צַרִּי הָעֵין שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים כא) וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדִינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה. וְכִי עַל לִבְנֵי עֲלֵתָה שׁוֹקְנֵי בֵית דִּין שׁוֹפְכֵי דְמַיִם הֵם?! אֶלָּא לֹא בָּא לִידִינוּ וּפְטַרְנוּהוּ וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנְחִינוּהוּ לֹא בָּא לִידִינוּ וּפְטַרְנוּהוּ בְּלֹא מְזוֹנוֹת, לֹא רְאִינוּהוּ וְהִנְחִינוּהוּ בְּלֹא לִוְיָה:

זוהר מצורע דף רכ"מ ע"ב

רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה הוו אולי בארעה. אמר רבי יוסי כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא. פתח רבי יהודה ואמר (תהלים עט) אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו וגו'. תא חזי קדשא בריד הוא ברחימותא דישראל רחים לון דאנון עדביה ואחסנתיה לא מסתכל אחרא בדיניהון בר איהו בלחודיה. וכיון דאיהו מסתכל בדיניהו אתמלי עליהו רחמין בגין דאיהו פאב דרחים על בנים כמה דאתא אמר (שם קג) ברחם אב על בנים רחם יי וגו' וכיון דאשתבח לון חובין מעבר לון ראשון ראשון עד דאעבר לבלהו מקמיה וכיון דאעבר לון מקמיה לא אשתאר עליהו חובין למיחב שולטנו לסמרא אחרא דדינא עליהו. אתי למיחב קמיה בדבדקמיתא אנון חובין קדמאי דאעבר מקמיה חשיבה עליהו ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמין וגו' דאי רחמין לא יקדמו עליהו דישראל לא יכלין לקימא בעלמא בגין דכמה אנון מארי דדינא קשא מארי תריסין וכמה דלמורין דקמי עליהו דישראל לעילא ואלמלא דאקדים קדשא בריד הוא רחמי עליהו דישראל עד לא ישגח בדיניהון לא יכלין לקימא בעלמא ועל דא מהר יקדמונו רחמין כי דלוננו מאד דלותא דעובדין טבין דלותא דעובדין דבשרן. תא חזי אלמלי יסגלו ישראל עובדין דבשרי קמי קדשא בריד הוא לא קימין עמין עובדי עבודה זרה בעלמא. אבל ישראל אנון גרמין לשאר עמין לזקפא רישוהו בעלמא דאלמלי ישראל לא יהון חטאן קמי קדשא בריד הוא שאר עמין עובדי עבודה זרה אתכפון קמיהו. ותא חזי אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישין לסמרא אחרא בארעא קדישא הא אתמר דלא שלטו שאר עמין עובדי עבודה זרה בארעא קדישא ולא אתגלו מעל ארעא ועל דא כתיב כי דלוננו מאד דלית לן עובדין דבשרן בדקא חזי ובגין כך כי דלוננו מאד מהר יקדמונו רחמין:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

Sefer Chasidim, Chapters 219, 220

מוסר

ספר חסידים סימן ריט רכ

“And I will be sanctified in the midst of the Children of Israel” (Leviticus 22:32) — the Jewish people are commanded regarding the sanctification of God's name, but non-Jews are not commanded concerning this. Rabbi Abba bar Zimnah used to do tailoring work for a certain non-Jew in Rome. He brought him non-kosher meat and told him, “Eat it, or I will kill you.” He said to him, “If you want to kill me, kill me, but I will not eat non-kosher meat.” He said to him, “How did you know that if you would have eaten it, I would have killed you? [Since] either one is a Jew, or one is a Roman.” If non-Jews force a Jew to eat non-kosher meat, if he wants to forfeit his life rather than eat it, he may do so. There was a

man who told his friend, “I walked around among the Arabs dressed in the clothing of their priests.” He did this in order to look like one of them, so that they would not harm him. Another man related, “I have studied their books, and when I am among them, I recite poems in their

(ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל. בני ישראל מצוים על קדוש ה' ואין הנכרים מצוין על קדוש ה'. רבא אבא בר זימנא הוה מחייט גבי חד ארמאי ברומי אייתי לה בשר נבלה. אמר לה: אכיל או אנא קטיל לך. אמר לה: אית בעית מקטל קטול לית אנא אכיל בשר דנבלה. אמר לה: מאן מודע לך דאלו אכלת הוינא קטיל לך. או יהודי או ארמאי נכרים שדוחקים את היהודים לאכל נבלה אם רוצה להרג בדי שלא יוכל לעשות: אחד ספר לחברו: אני הלכתי בין העכו"ם בבגדי כהנים בדי שיהא דומה לו ולא יזיקוהו ואחד ספר למדתי ספריהם וכשאני ביניהם אני אומר מזמורים בלשונם לקים החכמה תחיה

language.” [They thought that this was] in fulfillment of the verse, “Wisdom gives life to those who possess it.” (Ecclesiastes 7:12) A wise man said, “Concerning you it is said, ‘statutes that are not good and laws by which they will not live’.” (Ezekiel 20:25) For we see (Avodah Zarah 16b) that Rabbi Elazar said, “The judge is trustworthy to me,” and was grieved that he was saved in such a manner.

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 4

(1) Whoever says the blessing [grace] after a meal or the three-faceted blessing [*al hamichyah* — for the sustenance and for the nourishment], must say it in the place where he ate. If one eats while he is walking, he must sit down in the place where he finished [eating] and recite the blessing. If he ate standing, he should sit down in his place to recite the blessing. If one forgot to say the blessing after a meal, but remembers before the food was digested, he should recite it in the place where he reminds himself. But if he did it deliberately, he must go back to his place and say the blessing. [However] if [he didn't go back, but rather,] recited it in the place where he reminded himself, he has fulfilled his obligation. Similarly, if he said the blessing while he was standing or walking, he has fulfilled his obligation. But at the outset [*likhatchilah*], one should say the blessing after a meal or the three-faceted blessing, only when he is sitting down, and in the place where he has eaten. (2) If one is in doubt whether or not he said the blessing “Who brings forth bread — [*hamotzi*],” he does not repeat the blessing, because it is not [an obligation] from the Torah. If one forgot to say the blessing “Who brings forth bread:” if he recalls prior to finishing his meal, he goes back and says the blessing. But if he remembers after he has finished, he does not go back and say the blessing.

בְּעֵלְיָהּ. אָמַר הַחֶכֶם עֲלֵיכֶם נֶאֱמַר (יחזקאל ב) חֲקִים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יְחִיו בְּהֵם שְׁהָרִי רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר נֶאֱמַן עָלַי הַדִּין וְנִצְטַעַר שְׁעַל בֵּין נֹצֵל:

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ד

א כל המְבַרֵךְ בְּרֵפֶת הַמְזוֹן או בְּרֵכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ צָרִיף לְבָרַךְ אוֹתָהּ בְּמָקוֹם שֶׁאָכַל. אֲכַל כִּשְׁהוּא מֵהֵלֶךְ יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם שֶׁפָּסַק וַיִּבְרַךְ. אֲכַל כִּשְׁהוּא עוֹמֵד יוֹשֵׁב בְּמָקוֹמוֹ וַיִּבְרַךְ. שָׂכַח לְבָרַךְ בְּרֵפֶת הַמְזוֹן וְנִזְכַּר קֹדֶם שִׁיתַּעֲבֵל הַמְזוֹן שֶׁבִמְעֵיו מְבַרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר. וְאִם הִיָּה מִזִּיד חוֹזֵר לְמָקוֹמוֹ וּמְבַרֵךְ. וְאִם בָּרַךְ בְּמָקוֹסֵן שֶׁנִּזְכַּר יֵצֵא יָדָיו חוֹבְתוֹ. וְכֵן אִם בָּרַךְ כִּשְׁהוּא עוֹמֵד או כִּשְׁהוּא מֵהֵלֶךְ יֵצֵא יָדָיו חוֹבְתוֹ. וּלְכַתְחִלָּה לֹא יִבְרַךְ בְּרֵפֶת הַמְזוֹן וְלֹא בְּרֵכָה מֵעֵין שְׁלֹשׁ אֶלָּא כִּשְׁהוּא יוֹשֵׁב וּבְמָקוֹם שֶׁאָכַל: ב מִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם בָּרַךְ הַמוֹצִיא או לֹא בָרַךְ הַמוֹצִיא אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵךְ מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ מִן הַתּוֹרָה. שָׂכַח לְבָרַךְ הַמוֹצִיא אִם נִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא גָמַר סְעֻדָתוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵךְ וְאִם נִזְכַּר לְאַחַר שֶׁגָמַר אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵךְ:

KI TEITZEI FOR WEDNESDAY

כי תצא ליום רביעי

TORAH

תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

ב וְאִם-לֹא קָרֹב אֶחָיִךְ וְלֹא יָדַעְתָּו ב וְאִם לֹא קָרִיב אֶחָיִךְ לְוֹתֶךָ וְלֹא

(2) And if your brother is not near to you, or if you do not know him [the owner],